

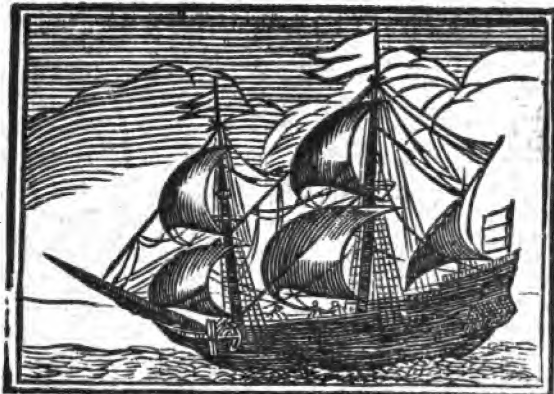
Kort Verhael/

Van d'Avontuerlicke Voyagien en Reysen van

PAULUS OLOFSZ. ROTMAN,

Zeylende van Batavia na het Eylant Tywan, op het Fluyt-Schip De Koe: waer in verhaelt wordt hoe zy door een schricke-lijcke Orkaen het Schip verlooren/ en met acht Mannen daer af quamen/ en veel vreemde toe-vallen in 't Koninckrijck van China hadden/ en eyndelijck behouden tot Batavia weder aenquamen.

t'AMSTERDAM,

By Gerrit van Goedesbergh, Boeck-verkooper/ op 't Water/ aen de Nieuwe-brugh/ in de Delfsche Bybel. 1657.

Kort Verhael /

Van d'Avontuerlicke Voyagien en Reysen van

PAULUS OLOFSZ ROTMAN.

N 't Jaer onses Heeren 1652. op den 12. Junij/ nae dat wy onse Zielen Gode / en onse Lichamen het avontuer en onghemack der Zee bevolen hadden/ zijn wy des ochtens vroegh met een Landt-windt t'zeyl gegaen van Batavia/met het Fluyt-Schip ghenaemt de Koe, groot omtrent 180. Last / daer 86. Zielen op waren/ varende voor de Kamer van Amsterdam, tot Koopman op-hebbende Johan Houtman van Weesop, en tot Schipper Dirck Jansz. de Wit, ende wy hebben onsen koers recht Noorden aengeset; des avonts kreghen wy de Duysent Eylanden aen Backboort / ende liepen Noorden aen om de Straet Baleban te openen.

Op den 7. dito kreghen wy het Landt van Bancken in 't gesicht.

Den 18. dito zijn wy weynigh op de Reyse gevordert.

Op den 19. dito hebben wy onsen koers recht Noordt-West aengeset/ ende liepen de Straet van Baleban in.

Op den 23. dito kregen wy een By-legger.

Op den 24. dito kregen wy de windt van achteren/ ende zeylden Noordt-West en West ten Westen aen.

Op den 25. dito raeckten wy de Straet uyt/ ende hebben onsen koers geset naer Poelen-te-Mon/ soo genoemt op zijn Malays.

Op den 26. dito hebben wy 't met een mooye koelte ten Noorden aen-geset; nae de middagh passeerden wy de Linie Æquinoctiael.

Op den 27. dito/ op 1. Graedt en 51. Minuten Noorder breedte zijnde/ hebben wy onsen koers Noordt-West ten Westen heen gheset/ en smeeten het 's nachts op de Ly/ om op Poelen-te-Mon aen te loopen; in de dach-wacht lieten wy 't weer voort staen.

Op den 28. dito kreghen wy het voorschreven Eylandt aen stuur-boort voor uyt/ ende liepen daer nae toe; nae de middagh lieten wy het Ancker vallen/ ende haelden daer Water/ ende ruylden versche Vis/ Geyten/ en andere Indiaensche Vrucht/ het welcke daer veel is. Het ruylen gaet daer vreemt toe/ ende geschiedt tegen Linnen by de vaem/ jae al-te-met by de 2. 3. 4. 5. 6. vamen/ na dat 'er goet in is/ of na dat 'et linnen fijn ofte grof is/en dat voor een Praeu ofte Schuyt/daer zy mede aen boort komen. Dit Linnen nu bekomen hebbende/ springen zy voort over boort/ ende swemmen alsoo nae Landt toe/ met het Linnen om haer hooft/ 't welck zy soo behendigh weten te wachten en te bewaren dattet niet eens nat en wordt; jae ick heb gesien dat zy aen ons al zeylende haer goet verkochten/ ende ons al scheppende en roepende achter na volghden/ ende dat met sulcken vaert als een Schip met een Mars-zeyls koelte zeylen kan.

Dit Eylandt is in de rondte groot omtrent 10. a 12. mijlen/ beset met hooge Bergen. d'Inwoonders van dien geneeren haer met Planten/ en Visschen/ soo veel als een yeder van doen heeft/ en leven alsoo in 't wilde heen; komen zy te sterven/ soo en wordt nae haer niet eens om ghesien/ elck-een gaet woonen daer 't hem best aenstaet/ ende daer het Landt op het vruchtbaerste is/ ende daer setten zy hare Huysen neer/ die zy met Boom-bladeren bedecken. Haer Opper-hooft is een Oraankay/ die tot een Regeerder van den Koninck daer toe gestelt is.

Op

Op den 29. dito kregen wy onse Ancker weer t'huys / ende lieten 't tegen den avondt weer heen gaen / ende hebben onsen koers aen gheleydt nae de hooghe hoeck van Comboode, om een vasten koers te krijgen tusschen het groote Rif, en kreghen het den 2. Julij met een nieuwe koelte in 't gesicht.

Op den 4. dito passeerden wy het Rif.

Op den 5. dito kregen wy het Eylandt Ayam in 't ghesicht/ 't welck een vruchtbaer Eylandt is / edoch van wilde Chinesen bewoont / die van alles / wat zy krijghen / goe buyt maken/ jae selfs hare naesten niet en verschoonen.

Op den 9. dito raeckten wy op de Kust van China, en hebben onsen koers op Tywan aen-geset.

Op den 11. dito waren wy noch/ als gedacht is/ op de Kust van China, op de zijde van de Sant-duyn / de windt gantsch Oostlick zijnde met een tamelicke koelte / ende wy liepen by de windt over met een betoogen lucht.

Op den 12. dito was de windt noch al Oostelick / ende wy op de hooghte van 21. graden en 30. minuten/ nae gissinge/ de Sant-duyn noch op zijde hebbende / soo dat wy Zee-waert hebben gewendt / de windt noch aenhoudende met een betoogen lucht.

Op den 13. dito 's morgens hebben wy nae de wal gewent; op de middagh hadden wy de Eylanden op zy van ons: nae de middagh hebben wy 't wederom nae Zee ghewendt / de windt gantsch Oost Noordt-Oost loopende / hebbende te met Top-zeyls koelte/ met een betoogen lucht.

Op den 14. dito liep de windt Noordt-Oost / hebbende een betogen lucht / en het weer nam harder en harder aen / invoegen dat wy in dat etmael de Zee lieten staen.

Op den 15. dito hielden wy noch Zee/ toen was de windt noch als vooren; soo dat wy de kleyne Zeyl innamen / en setteden onse Mars-zeyl ter halver Stengh/ ende wy lieten noch Zee staen/ met een doncker betoogen lucht.

Den 16. dito stilde het weer noch niet/ so dat wy genootsaeckt waren Zee noch te laten staen: 's avondts in de eerste wacht begon het weer sich soo te verheffen / dat wy onse Mars-zeyl mosten inneemen / en onse groote Ree en Focke-Ree strijcken/ en hebben onse Benet af geslagen / en onse Focke-Ree met de

Besaens-Roe om laegh gestreecken / ende wy lieten 't met onse Schoover-zeyl ter halver Mast by leggen.

Op den 17. dito stilde het weer noch niet / soo dat wy noch Zee hielden met een donckere lucht.

Op den 18. dito nam het onweer handt over handt aen / met harde regen: nae de middagh brack onse Roer-pen / 't welck ons seer verleghen maeckte; wy waren alle in gheen kleyne anghst dattet onse Steven kosten soude; maer in 't laetste hebben wy hem noch gestut. Hier op heeft de Schipper voort geroepen: Mannen siet eens hoe veel water dat wy in ons Ruym hebben. Daer is voort op gheantwoordt: Datter drie voeten waters in was. Hier op zijn wy voort aen het balien gegaen / en met alle man aen het pompen / ende alsoo hebben wy 't dat etmael gaende ghehouden; edoch het water wiesch handt over handt.

Op den 19. dito waren wy doende om onse Schover-zeyl in te nemen / maer wy en konden het niet in krijgen / ende daerom hebben wy 't in de Gy laten hangen / ende zijn alsoo voort nae vooren toe gegaen / ende sochten onse Fock ende groote Blindt by te maecken / om het voor de windt te krijghen / dat wy eyndelijck met groote moeyte bekomen hebben; voort zijn wy aen 't pompen en balien ghegaen / edoch 't en mocht ons noch niet baten / want het water wiesch handt over handt: tegen den avondt begon het soo afgrijsselijck te waeyen / als dat wy niet anders en dochten of wy souden ghesoncken hebben / want wy woeyen heel op zy / soo dat wy onse groote Mast mosten kerven; als doen hadden wy al 6. voet water in ons Ruym / ende hebben daer op voort de gantsche nacht gebalijt / en met alle man gepompt / ende wy hadden den windt noch uyt den Noordt-Oostelicker handt / met schrickelicke harde donder en regen / pick-doncker weer.

Op den 20. dito / 's morgens in de dagh-wacht / brack onse Roer gelijck 's 't water af / het welck ons seer verdroot; naer de middagh scheen het weer wat te willen bedaren / soo dat wy onse voor-Mars-zeyl by maeckten / ende wy setten 't ter halver Stengh; wy hadden het soo dra niet by / of wy kreghen wederom soo een schrickelicke travaet / soo dat onse Fock en groote Blijn aen stucken woey: toen waren wy doende om al-

les

les over boort te werpen/ tot verlichtinghe van ons Schip/ want het water wiesch noch hoe langhs hoe meer aen/ ende wy kregen schrickelijck veel water boven over/ soo dat wy onse groote Luyck mosten opbreecken/ om daer ruymte te maecken om te halien; toen hadden wy al 7. voet water in ons Ruym/ ende sloeghen al stucken daer wy by konden komen; terwijle dat wy noch doende waren om klaer baen te maken/ so wierdt 'er geroepen: De Pomp is onklaer, daer wy niet weynigh over bedroeft waren. Toen gingen wy weer met een moedt aen 't halien in ons Ruym/ maer het gingh weynigh aen/ want wy kregen de Zee geweldig boven over met groote stortingen/ soo dat wy onse boven-Luyck meest moesten toe-houwen/ soo dat het water gheweldigh hardt aen-wiesch in onse Ruym; invoeghen dat wy noyt stil stonden met halien: wy hoorden het water hart by onse achter-Steven in-loopen/ soo dat wy presumeerden dat het Roer de Steven schaloos gemaeckt hadde. 's Middaghs begon het weer wat tot bedaren sich te stellen/ soo dat wy in onse Ruym weer hart halyden/ doch weynigh gehalijt hebbende/ of het Schot in 't Ruym begaf ons/ want de Stucken waren van achteren in ghespijckert/ toen gaven wy de moedt gantsch verlooren/ ende sagen malkanderen met bedroefde ooghen aen/ want ons Ruym was op twee voet nae vol; ende daer op is een paer volcks nae boven geloopen; doch de Schipper riep: Mannen geeft de moedt niet verlooren, ick hoope dat de goede Godt ons noch eyndelijck een uytkomste sal geven. Hier op moedt en kouragie op nieuw scheppende/ zijn wy te gelijcker handt wederom aen 't halien ghegaen/ want onse Pomp/ als boven gedacht/ was onklaer geworden van de Peper; maer het mocht soo weynigh helpen/ want wy en konden niet een puts water slaen; en dat meer is/ wy kregen drie sulcke groote Zee-wateren over/ dat wy niet en wisten of wy onder of boven water waren/ want daer ontstont een schrickelick hol water: toen was ons Ruym met de Overloop vol water/ en daer op zijn wy met alle man nae boven toe gheloopen/ ende hebben onse Zielen in de handen van de Almachtige Godt bevolen/ op hoope dat hy gebenedijt haer genadigh soude zijn/ en daer op hebben wy onse Schuyt uytgeset/ edoch zy raeckten meest vol water/ so dat 'er twee mannen

nen in liepen om droogh te maken. Wy hebben voort de Sortou van de Boot los ghemaeckt / om die oock met den eersten uyt te krijgen. Toen wierdt 'er gheroepen: Mannen voert de Praauw achter uyt of ze sal aen stucken stooten; want zy lagh op zy aen Back-boort onder het Windt-veringh stuck: toen is uyt verbaestheyt de Vanck-lijn los gesmeten: die in de Praeu/ siende datse los was / hebben haer aen 't scheppen begeven / ende hielden soo aen Stuur-boort achter uyt van ons / want wy dreven harder dan zy schepten; maer wy wisten in 't Schip noch niet dat de Praeu wegh was / want wy waren doende om de Boot uyt te krijgen; eyndelick sagen wy dat de Praeu wel een halve mijl achter uyt was / soo dat wy gheen hoope meer en hadden dan op de Boot; de Boot los ghemaeckt hebbende / is daer een groote Zee gekomen die de Boot na Backboordt sloegh / soo dat 'er wel 4. a 5. man schaloos raeckten. Voorts is daer een Zee gekomen / die heeft de Boot te loevert op geslagen wel half vol water; wy dachten hem noch droogh te maecken; edoch daer quam datelijck noch een Zee over die sloegh onse Schipper oock over boort / dien wy noch eyndelijck met groote moeyten weder kreghen. Siende nu dat wy aldus in het uytterste gevaer waren geraeckt / ende dat 'er geen kans altoos was van eenige behoudenisse / soo hebben wy ons al te samen voor den Throon van Godts genade nedergestort / ende den Vader aller Barmhartigheydt met gevouwen handen / geboghen knien / ende met sondt-rouwighe harten aengeroepen / dat hy ons in Christo Jesu onsen Heylandt met de oogen zijner ontfermhertigheyt aenschouwen / ende om zijns lieven Soons wille alle onse sonden genadelijck wilde quyt-schelden / in een gewisse hoope ende met een vast vertrouwen dat wy hem / nae zijn bevel / in de tijdt des noots aenroepende / hy oock / volgens zijn belofte / ons sal verhooren; want wy noch hoope noch troost ieuwers op hadden dan alleen op den Almachtighen Godt / want wy sagen de Praeu soo verre van achter ons / en oock voor ons de Boot vol water / ende rontom ons geen landt noch sandt. In dese hooghe noodt en uytterste benautheydt heeft de Schipper het loot noch eens uytgeworpen / ende geroepen: Dat 'et 19. a 20. vaem grof sandt-grondt diep was. Maer helaes! wat konde ons dit helpen; wy boden dan malkanderen

ren met schreijende oogen de handt/ ende namen met droevigen harten een eeuwige afscheydt van malkanderen; want het water liep ons tot aen de Kiel voort nae. Hoe Wy nu te moede waren/ geve ick u goet-gunstige Leser te bedencken. Onse Boot is ten eersten aen Back-boort het onderste boven upt-ghesmeten met een hoop volcks/ 't welck seer deerlick was om aen te sien. Een partij spronghen over boort/ en swommen nae de Praeu toe/ want de Praeu was wel een halve mijl aen Stuur-boort van ons; alsoo Wy met het rack harder voor upt-dreven. Sommige klommen na de Stengh toe om de doodt t'ontloopen/ en het leven te behouden. Maer helaes! dit alles en mocht niet baten/ alsoo het water alles verslondt. Toen nu de Flupt sonck/ stondt noch het Voor-Mars by de halve Stengh/ ende onse Focke-Ree ter halver Mast/ ghelijck als te vooren verhaelt is/ en viel over Back-boort om; en alsō zijn Wy met ons ses kloecke Swemmers aen de Praeuw ghekomen: Waer van de eerste was Koert Jacobsz. van Amsterdam, Bos-schieter. De tweede Hendrick Pietersz. Jonghe Boots-ghesel van Amsterdam. De darde Jan Jansz. van Amsterdam/ Jonghe Boots-ghesel. De vierde Paulus Oloffz. Rotman van Amsterdam/ Onder-Stuurman. De vijfde Jacob Pietersz. van Yperen, Hoop-looper. De seste Christiaen Gerritsz. van Delft, Bottteliers-Maet. De namen der twee Mannen/ die in de Praeu waren/ zijn dese: Roelof Hendricksz. van Amsterdam, Boots-man/ en Dirck Broersz. van Amsterdām, oock een Boots-man; so dat Wy presumeerden datter veel volcks van de Haijen verslonden mosten zijn/ want daer warender veele voor ons upt-geswommen. Voorts hebben Wy goet gevonden om noch eens om te kijcken/ of Wy noch eenige Menschen vonden; doch Wy en vonden noch en saghen niet/ te meer alsoo 't heel doncker was; want de nacht was op handen. Wy waren oock ghesint om die nacht ter plaetse te blijven daer ons Schip ghesoncken was. Wy vischten noch een Endtvogel/ om onsen honger te versadigen/ want Wy in onse Praeu niet te eeten noch te drincken hadden/ dan een stuck Edammer-Kaes/ dat eene van onse Maets daer in-ghewrorpen hadde toen hy noch op het Schip stondt. Wy hadden oock weynigh in al dat noodt-Weer gegeeten ofte gedroncken/ soo dat Wy van dorst by-nae quamen te versmachten/ nademael dat in de voor-nacht

het weer sich begost te verheffen; invoegen dat Wy gedwongen wierden voort Zee te houden; want Wy hadden soo veel te doen als Wy gaenden konden houden / ter oorsaecke dat de Zee gheweldigh begon te stooten; soo dat Wy sonder eeten of drincken nae Landt mosten scheppen. Ende dat noch tot vermeerderinge van onse swarigheydt streckten / soo en wisten Wy niet hoe verre Wy van Landt waren / ende daerom gaven Wy 't op / in handen van den Almachtigen Godt / en zijn alsoo van ons geblevene Schip af-gesteecken / op hoope dat de goede Godt hare zielen al te samen genadigh soude zijn / als mede de onsen als Wy haer volghden.

Onse Schipper wierde genaemt Dirck Jansz: de Wit, de Koopman Iohannes Houtman van Weesop. Doch op dat Wy wederkeeren tot het verhael van onse Avontuur / soo sult ghy weeten dat Wy voort de geheele nacht voor Zee geschept hebben / want de Zee liep recht op de Wal aen; soo dat Wy ghenoegh te doen hadden dat Wy 't recht voor Zee hielden; want daer stondt schrickelijck hol water / soo dat Wy gaende wegh mosten hoosen. Doch tegen het aenbreecken van den dagh / op den 21. dito / begost het weer mooytjes te bedaren; soo dat Wy een kleyn zeyltjen maeckten van een stuck blaeu Basta / en van een Planck die Wy ghevischt hadden / dat onse Mast was. Met der Sonnen op-gangh sagen Wy vast rondtom na Landt / alsoo wy na onse gissinge niet verre van Landt waren / want het was by ons geblevene Schip 19. a 20. vademen diep. Maer helaes! Wy en sagen geen Landt / 't welck in ons geen kleyne droefheydt ende alteratie baerde; want d'eene sagh den anderen met bedroefde oogen aen / seggende teghen malkanderen: Wat weten Wy of Wy na Landt zeylen of niet; misschien dat Wy van Landt zeylen / ende alsoo murmureerden Wy vast onder malkanderen. 's Middaghs wierdt het heel lieffelick weer; en alsoo de Sonne heel heet op ons scheen / kregen Wy een schrickelicke dorst. Wy namen van dat Endt-vogel dat Wy te vooren / als ghedacht is / gevischt hadden / en het selve gedoodt hebbende / droncken Wy het Bloedt / ende namen elck een stuckje raeu Vleesch in onse mondt; maer het mocht ons weynigh helpen. Wy aten oock al-te-met wel een stuckjen Edammer Kaes / maer Wy wierden daer veel dorstiger af / soo dat Wy ons eygen Water droncken.

ken. Maer 't en was niet goet / om dat Wy in vier a vijf dagen niet gegeten noch gedroncken hadden. Tegen den avondt is onse dorst wederom wat gestilt / alsoo 't mooy koeltjes wierdt; en Wy hadden by ja en by neen maer een enckelt Broeckjen aen / soo dat Wy gheweldigh nae den dagh verlanghden / want Wy leden groote koude / en hadden een mooije koele voor de Windt; soo dat Wy de Maen meest achter uyt hadden / en daer nevens een goede voort-gangh met mooy Weer.

Op den 22. dito 's morgens met den dagh saghen wy vast rondtom nae Landt / doch en konden geen gewaer worden / waer over wy seer verdrietigh wierden / want wy dreven vast in kalmte; doch een uur nae der Sonnen op-gangh sagen wy wederom rondtom / want wy geweldigh daer nae verlanghden. Kort daer nae heeft 'er eene gheroepen: Landt, Landt; 't welck ons seer verblijde / en wy sagen het Landt aen Stuur-boort voor uyt omtrent 3. a 4. mijlen: dit was een kleyn klippigh Eylandtje / ende wy saghen een weynigh daer nae de Kust van China, 't welck heel hoogh Landt was. Dit Landt was omtrent 7. a 8. mijlen van ons. 's Middaghs kreghen wy een mooije koelte uyt der Zee / soo dat wy de Wal hardt ghenaeckten; edoch onse dorst wierdt soo groot / dat wy ghenootsaeckt wierden sout Water te drincken / waer van onse dorst noch grooter wierdt / soo dat wy met een frissche moedt aen 't scheppen gingen / om de Wal dra te krijghen; de Windt begost oock mooy te meerderen / soo dat wy mooy schoot maeckten. Toen schepten wy vier aen vieren / want wy wierden heel swack van dorst / en de Son scheen lustigh heet. Wy waren gesint aen die Eylanden te loopen / om Water te soecken / ende om dan wederom over te steecken na de Piscadores, of nae Tywan; want wy waren seer bevreest dat de Chineesen ons souden doodt-slaen; maer de Zee stortede daer soo teghen aen dat wy daer niet aen konden komen / soo dat wy tegen onse danck nae de vaste Kust mosten houden. Dicht onder de Kuste komende / sagen wy twee Joncken / 't welck ons noch verblijde. Toen gingen wy weer met een couragie aen 't scheppen / om by haer te komen; daer by komende / waren wy haer dicht op zijde / soo dat wy om Water riepen / wijsende nae onse mondt; maer zy boden ons hare tanden / ende dreyghden ons met Piecken en Houwers / ons wijsende nae de vaste Kust toe; soo dat wy onghe-

ghetrooft van haer mosten gaen nae het Landt. Dese voorschreven Joncken volghden ons kort achter aen/ ende lieten datelijck haer Vlagge waeyen/ en speelden op haer Gomme of Trommel/ en schooten al-te-met een scheut; dat was soo veel te seggen/ als wy brenghen u hier een Prijs op. Wy zijn datelijck op strandt geloopen met een Wit Hembt op een Pangaey/ 't welck een teecken en Lebry was van Vrede. En siende dicht op strandt een groey daer het varsch Water van Landt in Zee liep/ soo seyden wy teghen malkanderen: Laet ons noch eens voor onse doodt drincken/ want wy waren heel machteloos van dorst; en toen wy wel gedroncken hadden/ vielen wy op onse knyen/ biddende Godt Almachtigh dat hy onse zielen doch wilde genadigh wesen/ want wy saghen dat 'et ons gelden soude. Dicht nu op strandt stondt een Dorp van 10. a 20. Huysen/ waer uyt veel Chinesen nae ons toe-liepen met Piecken en Stocken; jae dat meer is/ de twee Joncken zijn oock voort aen strandt ghekomen/ ende quamen ons oock van stonden aen met bloote Houwers bestormen/ roepende al luydts-keels: Sla doodt, sla doodt, en maeckten een groot gebaer; invoegen dat die aen Landt meynden dat zy verraden waren. Doch wy/ in 't tegendeel/ om haer van die suspicie te verdrijven/ en onse onnoselheydt te doen blijcken/ gaven ons selven ghewilligh over in hare handen/ ende wesen haer met duym en vinghers dat wy ons Schip verlooren hadden; doch dese onse eenvoudige verklaringhe en mochte by haer niet gelden/ want die van de Jonck sochten ons van het leven te berooven/ welckers behoudenisse die van het Lant scheenen ter harte te nemen; soo dat wy van leven noch doodt verseeckeringe hadden: doch eyndelijck kregen wy genade/ maer zy trocken de Rockjes uyt van de twee Maets die van te vooren in de Praeu geweest waren/ die hadden elck een Rockje/ maer wy met ons sessen hadden 'er geen. Zy namen al dat los was in de Praeu; jae zy wilden onse Broecken oock uyt-trecken; maer die van het Landt en wilden sulcks niet gedogen. Met ons boven-lijf waren wy van te vooren naeckt. Die nu van het Jonck zijn voort wederom t'scheep gegaen/ ende die van 't Landt hebben onse Praeu ten eersten hoogh op strandt ghehaelt/ daer wy mede onse helpende handen toe booden. Als doen hebben wy haer te degen beduydt dat onse Schip gesoncken was/ ende dat wy

wy van Batavia quamen om nae Tywan te gaen / ende datter so veel volcks verdroncken was / 't welck haer / soo 't scheen / seer jammerde. Zy wesen ons dat die 2. Joncken Robers waren/ en dat zy ons doodt souden ghesIagen hebben/ hadden zy ons op een plaets alleen gehad; ende zy wesen ons dat wy drincken souden/ het welck wy deden; Want wy konden onse dorst qualijck lessen. Ende doen onse dorst wel gelest was / begon ons den Maegh te jeucken / soo dat wy wel wat souden ghegeeten hebben hadden wy maer wat gehadt. Daer stonden Petatissen/ de welcke vielen dicht op de strandt / soo dat zy ons veel Petattis te eeten gaven/ ende wy hadden daer goede smaeck in. Ende doen wierden wy voort gebracht tot dicht aen het voorsz. Dorp / daer ginghen wy by malkanderen neder-sitten. Ende daer quamen wel by honderden van menschen in het rondt om ons staen. Zy sagen geweldigh nieu toe; soo dat het scheen of zy van haer leven geen Hollanders meer ghesien hadden dan ons. Daer een weynigh geseten hebbende/ zijn wy in het Dorp gebracht. Daer brochten zy ons een heele ben vol Petatissen die gekoockt waren / met een halve vars Water / daer Wy lustigh van aten / ende van droncken; want Wy waren heel verhongert. Doen wierden Wy een weynigh voort-gebracht in een ander Dorp / daer gaben zy ons een groote pot met Kaneel-Water/met Rijst-meel en Boontjes/ en die pappigh gekoockt / dat aten Wy soo warm op / ende zy gaben ons oock Toeback. Ende daer stonden wel twee a driehondert Chinesen rondtom ons / die heel nieusgierigh waren om ons te sien eeten; want Wy speelden lustigh hap-in / het welck ons seer versterckte. Van daer zijn Wy voort-ghebracht nae een andere Stadt / ghenaemt Lingo, omtrent anderhalve mijl Zuydt-waert van de plaets daer Wy gestrant waren. Dese Stadt is gelegen op een hooge Bergh / rondtom met muragien. In de Stadt en mochten Wy niet komen; zy wesen ons dat daer Tygers in waren / die ons souden bijten; soo dat Wy in de Voor-stadt gebrocht wierden in een Huys / daer gaben zy ons Water/ Limoenen/ &c. Ende Wy wesen haer oock dat ons Schip vergaen was / ende dat daer soo veel volck verdroncken was/ het welck haer seer jammerden/ soo het oock scheen. Daer stonden by honderden van Chinesen rondtom ons lijf/ soo dat zy malkanderen onder de voet drongen om ons te sien. Zy wee-

sen op onse ruggen dat het niet goet en was; want onse ruggen waren heel verbrandt van de Son/ want wy hadden geen Rock-jens aen/ gelijck als vooren verhaelt is. Ende wy wesen datse de Chinesen genomen hadden. 's Avondts/ toen zy ons eeten souden geven/ setten zy een Taeffel midden op de straet/ met twee Bancken/ ende wy gingen sitten eeten/ want daer stondt goet eeten op de Taeffel; te weten/ Speck/ ende versche Vis/ en goede Witte Rijst/ ende zy wilden hebben dat wy met stockjes souden eeten/ maer wy en konden onse part daer niet mede krijgen; soo dat wy de stockjes haest neder-wierpen/ en speelden met vier vingeren en een duym/ daer zy geweldigh om lachten; want zy haer leven op sulcken fatsoen niet en hadden sien eeten. Ende noch dat meer is/ de Vrouwen staecken hare kinderen om hoogh/ jae boven op de Huysen/ om ons te sien eeten/ gelijck of het een groot mirakel gheweest ware. Ende doen wy wel gegeeten hadden/ brachten zy ons by een Water-put/ ende wesen dat wy onse voeten wasschen souden/ het welck wy deden. Voorders brachten zy ons in een Huys/ om dat wy slapen souden; want daer stonde een groote Beddingh/ daer gingen wy met ons vieren op liggen/ ende vier gingen op de vloer op matten neder-leggen/ en zy zijn alsoo voort van ons ghescheyden. Hier op hebben wy ons/ hoe-wel in een vreemde Herbergh/onder een vreemde Natie/ tot ruste begeven/ ziel en lichaem de bescherminge van dien Almachtigen Godt bevelende/ wiens onuytspreeckelicke goetheydt ende wonderbaerlicke verlossinghen ons verseeckert hebben van zijne goedertierene bewaringe/ oock in dese nacht/ dien wy/ sonder eenigh gevaer/ met slapen deurbrachten. 's Morgens ons Gebedt tot Godt/met een danckbare erkentenisse zijner onverdiende weldaden t'onswaerts/ volendight hebbende/ hebben zy ons wederom/ ghelijck oock des middaghs/ eeten gegeven. Na den Noen-mael brachten zy ons by een groote Tangh daer varsch Water in was/ ende wesen ons dat wy swemmen/ en ons lijf reynigen souden/ 't welck wy oock deden/ en dompelden in 't water/ want het haer seer wel behaeghde. En om dit spectakel/ ongewoonlick voor hare oogen/ aen te sien/ stonden wel twee a driehondert Menschen rontom op de kant van de voorschreve Tangh/ dat wy selfs met verwonderinge aensagen. Dit verricht hebbende/ trocken wy onse

Broec-

Broecken wederom aen/ ende zy hebben ons wederom nae huys toe gebracht/ daer wy de nacht te vooren geslapen hadden. Wy hadden altijdt een Man by ons die op ons paste ; en over straet gaende / wierden aen alle kanten van de menschen omcingelt. Des avondts hebben zy ons wederom eeten gegeven gelijck als vooren. Ende toen wy wel gegeeten hadden / zijn wy wederom in 't voorsz. Huys gaen liggen slapen. De goetheydt Godts ondertusschen hielden wy in versche memorie. 's Morgens / nae dat wy dien nacht wel geslapen hadden / wederom op-gestaen zijnde/ hebben zy ons / volghens hare ghewoonte/ met eeten besorght. Na de middagh zijn wy wederom nae de voorsz. Taugh gebracht/ gelijck men in Hollandt de Paerden doet nae het Wet gaen. Na dat wy nu ons wel gebaedt hadden/ zijn wy/ als voren/ nae ons voorsz. Logement ghebracht ; doch op den avondt wierden wy wat meer Landt-waerts in-gevoert/ aen een water/ in een Joosjes Kaase, daer zy hare Dienst oeffenen ; want daer stondt een groot Beeldt. Alhier scheen ons de Stadt Lingo een Eylandt toe. Ende in dat voorsz. Joosjes Kaase hebben wy twee etmalen geslapen ; soo dat wy op den 25. dito in een Vaer-tuygh ghebracht wierden. Zy wesen ons dat wy by den Opper-hooft souden komen nae het hooge Landt toe ; want aen d'over-zijde van Lingo leydt geweldigh hoogh Landt / soo dat wy wel twee mijlen zeylden eer wy over raeckten. Aen de over-wal komende / zijnder wel vijf a ses Chinesen met ons ghegaen / die ons convoyeeren souden / waer van vijf achter ons gingen / en een voor uyt / om ons de wegh te wijsen / alwaer wy onderweghen veel Steden en Dorpen passeerden. Dit scheen een seer vruchtbaer Landt te wesen ; want des selfs vruchtbaerheydt ons toeloegh / welcke bestondt in Rijs / Limoenen/ en veel Petarissen/ midtsgaders noch meer andere Vruchten die ons onbekent waren. Wy hebben onder-wegen geen lange morghen-spraeck gehouden / maer gingen stijf aen / soo dat wy goede appetijt kregen. Ende als wy al wat soetjes wilden gaen/ stieten zy ons op de rugge / en snauden ons geweldigh toe / 't welck ons gantsch niet en behaeghde / te meer alsoo wy van het gaen loof wierden ; invoegen / dat wy tegen malkanderen seyden : Dese Gesellen sullen ons licht in een Stadt brenghen daer zy ons doodt sullen slaen. Met dese / en andere ghedachten swanger gaen-

de/

de / hebben Wy onsen Godt in onse harten ghesmeeckt / dat hy ons doch onder de vleugelen zijnder bescherminge wilde nemen/ ende ons noch eens in onse lieve Vaderlandt behouden t'huys brengen / op dat wy alsoo zijn wonderlicke verlossinge in dese onse Avontuurlicke Voyagie aen onse goede Vrienden mochten vertellen / ende Wy alsoo gesamentlijck met een mondt en harte zijn Goddelicke Naem mochten prijsen / roemen en groot maecken. Met dese en diergelijcke propoosten (namentlijck dat God ons noyt en soude verlaten soo Wy slechts geduurigh op hem vertrouden) hebben Wy malkanderen moedt en kouragie in-ghesprooken / want Wy wierden een goet stuck-weeghs Landtwaerts ingevoert; alwaer wy/ langhs de wegh die wy gingen/ veel oogh-gewap van Water-Limoenen hadden / daer wy op wesen of wy daer van wel plucken mochten? 't welck hare beleeftheyt/ tegen alle vermoeden/ ons niet en weygerde / soo oock by ons in dancke wierdt aengenomen / te meer alsoo de Son geweldigh heet scheen / soo dat wy onse ruggen machtigh verbranden/ daer Wy groote pijn aen leden / ende zijn al koutende voort-gegaen. De Son nu begon vry hart te dalen / als wanneer Wy een groote Stadt sagen/ daer zy ons in brochten; want Wy hadden den geheelen dagh meest gegaen. Dese Stadt is ons onbekent / Wy zijn de selve slechts door-ghegaen; maer daer was sulcken krioel van volck om ons te sien / soo dat Wy dochten: Waer komt al dit volck van daen. Ende daer stonden veele groote schoone Huysen in dese Stadt / maer van Gebousel geheel plat boven. Daer waren oock veel schoone Vrouwen / geheel rondt van Tronije / ende soo blanck als een Hollandtsche Vrou wesen mochte / met bruyne oogen / ende pick-swart van hair / met goude Naelden in haer hooft / soo dat Wy wel een half uur ghegaen hadden aleer Wy de Stadt ten enden waren. Aen de ander zijde van de Stadt komende / wierden Wy weer in een Joosjes Kaase gebracht/ daer veel groote Beelden en Duyvels in stonden. Daer wesen zy ons dat Wy de selve souden aenbidden / ende daer voor op onse knien vallen; maer Wy wilden niet/ so dat zy selver onse knijen wilden buygen / ende zy deden het ons voor / ende wesen ons hoe Wy 't doen mosten / ende boghen haer knijen / ende sloegen haer hooft driemael teghen de aerde/ soo dat Wy om haer begonnen te lachen / ende zy-lieden al-

al-te-mael oock begosten te lacchen die het sagen; ende Wy we-sen dat Wy onsen eenigen Godt aenbaden/ die daer boven in den Hemel is/ ende tot een nader bewijs hier van staken Wy onse handen nae den Hemel toe. Eenighen onder haer gaben ons Toback/ en sommigen begeerden dat Wy met haer na hare huy-sen souden gaen. Zy vroegen ons in 't Malays/ hoe Wy hier quamen? want daer waren eenighen onder haer die wat Ma-lays konden spreecken. Wy gaven haer tot antwoordt: Dat Wy van Batavia quamen/ om nae Tywan te gaen/ en dat ons Schip ghesoncken was. Zy vroegen ons vorder/ waer onse Schipper was. Wy seyden/ dat hy oock verdroncken was. Zy vroeghen ons/ of Wy Boots-ghesellen waren/ en hoe veel in 't getal? Wy hebben haer geantwoordt/ dat Wy sterck waren seven Boots-gesellen/ en een Stuurman. Wy vroegen haer wat Wy hier doen souden? Zy seyden/ dat zy 't niet en wisten. Wy vroegen haer oock of 'er in dese Stadt geen Koninck en woonde? Zy seyden/ neen; maer dat Wy in een ander Stadt souden ge-brocht worden by een Opper-hooft; want de Opper-hooft van dese Stadt was Landt-waerts in om hem wat te vermeyen. Toen het nu avondt wierdt/ brochten zy ons in een ander Huys/ daer zy ons te eeten gaven. Toen Wy nu ghegeeten hadden/ brochten zy ons op een kleyn Soldertjen/ daer Wy slapen sou-den. En hier waren oock gheweldige blancke Priesters in dese Stadt/ die ons seer toe-gedanigh waren. 's Morgens zijn Wy wederom op-gestaen; want Wy over nacht niet geslapen had-den/ van weghen de Mosschiten, die onse Muggen seer ghelijck zijn/ want Wy lagen in Hoy/ met ons boven-lijf naeckt. Te-ghen de Middagh zijn Wy wederom daer van daen ghegaen; doch Wy wesen haer dat Wy noch niet gegeeten hadden. Daer op hebben zy ons Koeckjes gekocht/ van Rijs en Boontjes te samen ghebacken. Toen wy nu ontrent een quartier uurs ghe-gaen hadden/ quamen wy by een Vaer-tuygh daer veel volcks in sat/ ende zy wesen ons dat wy by een groote Heer souden ko-men/ die ons kleeren soude verschaffen. Zy noemden de Stadt/ daer wy na toe-voeren/ Tamswa, alwaer wy veel Dorpen ende Vlecken voor-by passeerden. Nu/ seyden wy teghen malkande-ren/ en sullen wy niet meer by onse eygen Natie komen. Tegen den avondt sagen wy dat het water begost wit te worden/ ende

dat de Rivier hoe langer hoe wijder wierdt / ende wy proefden dat het water zout was. Toen kreghen wy weer moedt. Dese Rivier quam in een openbare Zee uyt / soo dat wy in de Voornacht op Tamswa quamen. Wy hadden 't meest in de windt / en waren niet vry van regen; 't water gingh hier soo hol / dat wy over en weer mosten wenden. Op Tamswa komende / brochten zy ons in een Joosjes Kaase, daer gaven zy ons noch die nacht eeten / en oock Matten om op te slapen. 's Morgens wierden wy door de straet nae d'Opper-hooft zijn huys gebracht. Onderweghen wierden wy veel bekeecken. By d'Opper-hooft zijn huys komende / stonden daer by honderden van Chinesen voor het huys / ghelijck als of zy ons hadden willen in-halen. Zy wesen ons dat wy op onse knijen souden vallen als wy by den Opper-hooft quamen. Toen wierden wy in huys gebracht de trap op / want daer waren wel dartien a veertien trappen voor het huys / alsoo 't heel hoogh stondt. Voor d'Opper-hooft komende / presenteerden wy op onse knijen te vallen; maer hy en begeerden het niet / en begoste te lacchen / siende ons met verwonderinge aen. Zijn Hof liep heel vol volck om ons te sien. Daer stonden wel negen a thien Dienaren achter hem / dien hy belaste dat zy ons eeten souden geven; 't welck voort ghedaen wierdt. Ende toen wy aten / seyde d'Opper-hooft dat het volck al-te-mael soude vertrecken / want zy saghen de beeten uyt onse mondt; jae hy gingh selfs wegh / ende men brachte ons twee Potjes met starcke dranck / genaemt Samsoe, en wesen ons dat wy die souden uyt-drincken / 't welck wy oock deden. Ende toen wy gegeeten en gedroncken hadden / liet hy ons elck een Hembt maken van wit Kattoen; Jae / dat meer is / daer was een van onse Maets dien de Broeck heel aen stucken was / die gaf hy een van zijne dagelijcksche Broecken / en wees dat hy dien aentrecken soude / 't gheen hy oock dede. d'Opper-hooft was een bruyn Man / zijn wesen stondt altijdt nae het lacchen. Hy wierde toen ghenheeten Pickja. Hy liet ons in een van zijne Huysjes brengen dicht aen zijn Hof / alwaer wy woonen souden / ende heeft een van zijne Dienaers geldt gegeven / om Potten en Pannen voor ons te koopen. Voorts gaf hy alle dagen twee-hondert Pitjes voor ons achten / om eeten voor te koopen; en als onse Rijs op was / soo haelden wy meer / soo dat wy vry Rijs en by

Brandt

Brandt hadden; maer Wy konden van dat geldt gheen bette soppen hebben / want de twintigh golden maer een dubbeltje; soo dat yeder Man vijf Groot daeghs hadde; want Wy mosten dartigh Pitjes voor een pondt Vleesch geven / ende hondert voor een pont Speck. Wy mochten gaen daer 't ons gheliefde. Acht daghen alhier geweest zijnde / vroegh ons d'Opper-hooft of wy met 't Geweer wel konden omgaen? en daer op brochten zy haer Musquet. Wy wesen / neen. Zy brochten ons by hare Stucken / en vroegen of wy daer geen verstant van hadden? Wy wesen dat de Stucken niet goet en waren; want het oude Stucken waren die op de muur lagen. Dese Stadt leght op Strandt / op 't hangen van een Bergh / omtrent een half mijl in 't rondt / met een hooge muragie / wel versien van lijftocht en van volck; ende daer lagen oock veel Vaertuyghen; soo dat 'er oock goe Schip-vaert was / maer niet nae Tywan. Hier waren oock gheweldige schoone Vrouwen / die nieusgierigh waren om ons te sien; soo dat de Chinesen ons al-te-mets in hare huysen riepen / op dat de Vrouwen ons doch sien mochten / ende gaben ons dan Arack te drincken. Dese Chinesen zijn seer jaloers over hare Vrouwen / so dat wy geen Vrouwen over dagh op straet en sagen gaen. Een Man / die yets aensienlick is / die heeft vijf a ses Vrouwen / daer zy wil meer mee doen dan met de Vrouwen; ja de Opper-hooft selfs. De tijdt begost ons nu al wat langh te vallen; soo dat wy verlanghden / op dat onse Opper-hooft weten mochte hoe 't met ons vergaen was. Over sulcks hebben wy daer nae vernomen of 'er geen Vaertuygh nae Tywan voer / om een Brief aen hem te mogen bestellen; doch 't was al te vergeefs. Daer quam een Jonck door onweer in-loopen / die 't op Japon gemunt hadde / daer hebben wy tegen ghesevdt: Dat hy onsen Opper-hooft gheliefde de weet te doen dat wy met ons acht Persoonen alhier op Tamswa waren / ende dat wy ons Schip verlooren hadden. Zy seyden dat zy 't doen souden / want de tijdt was ons te kort om een Brief te schrijven / alsoo zy 's nachts wegh gingen / soo zy 's avonts gekomen waren. Dese Opper-hooft liet een Jonck maecken / en hy wees dat wy daer mee nae Tywan souden gaen / daer wy seer nae verlanghden. d'Opper-hooft ree alle dagen te Paert door de Stadt nae het Jonck toe dat op stapel stondt / en dan mosten 'er twee Mannen van ons mee achter het Paert lo-

pen by zijne Dienaers / en twee voor uyt / die hardt riepen dat niemandt in de weegh sou loopen. Daer waren dan oock eenige Vrouwen en oock Mannen al-te-met die hem wilden spreecken/ ofte een brief geven / de selve vielen op hare knijen op de straet neer / ende en dorsten niet op-kijcken. Toen Wy nu ruym drie a vier Weecken hadden vertoeft / soo wees dese Opper-hooft Landtwaerts in/ dat Wy by een ander Opper-hooft souden komen/ daer Wy seer om bedroeft waren / want Wy liever in dese Stadt hadden willen blijven / naedemael dat alhier goet Vaertuygh altijdt aen strandt was / waer mede Wy ons by nacht bequamelijck konden vervoeren laten/by aldien dat het ons niet wel en gingh. Wy wierden dan (''t zy dát 'et ons lief of leet was) door een van zijne dienaers hier van daen gebracht/ ende daer ree een groot Heer voor ons heen te Paerde / met een Dienaer achter hem. In het reysen passeerden Wy veele Dorpen en Steden / soo dat Wy seer murmureerden / en tegen malkanderen seyden: Nu sullen wy nooyt weêr by ons eygen Volck en Landsluyden komen, wie weet hoe verre dat zy ons Landt-waert in sullen voeren, en Wy gingen alsoo koutende heen / ende sagen de Zeestrandt met droevighe ooghen noch eens aen. Toen Wy nu ontrent drie mijlen ghegaen hadden / sagen Wy een groot Dorp / rondtom met muragien omcingelt / daer brachten zy ons in/ niet wetende of wy daer blijven souden of niet. Dit Dorp was Zuydt-waert van Tamswa omtrent drie mijlen ghelegen / en ander-halve mijl Landtwaerts. Dit volck geneerde haer met de Landt-bouwery / en schenen arme Luyden te zijn. Alhier nu een dagh of twee gheweest zijnde / sagen Wy dat Wy nu hier blijven souden / waer over Wy verblijdt waren / ende ginghen al-te-met nae Tamswa toe/ nae den Opper-hooft / en saghen of het Jonck haest gemaeckt was / also Wy daer seer na verlanghden/ naedien d'Opper-hooft ons beloofft hadde dat Wy daer mede nae Tywan souden gaen. Wy kreghen in dit Dorp goet eeten en drincken; maer 't soude ons eyndelijck qualijck op-gebroocken hebben/ alsoo zy ons sochten te verraden ; doch de goede Godt heeft ons / nae zijne Goddelijcke Barmhartigheyt/ getrouwlijck daer voor bewaert. Hier hebben wy ses a acht dagen stil geweest / en kregen driemael 's daeghs eeten/ met twee kannetjes Arack; huys voor huys gaf ons by beurten de kost/

yder een dagh / soo dat wy haer kostelick vielen. En nadien zy niet wisten hoe langh wy haer op den hals liggen souden / tot haerder beswaringe / soo hebben zy geen beter raedt ghevonden als ons aen een kant te helpen / 't welck oock 's nachts aen-ge-gaen soude hebben / want wy laghen in een Joosjes Kaase niet besloten / ende daer sliep noch een Chineser in dit Joosjes Kaase, in een Kamertje/ 't welck ons onbekent was / en die liep geduerigh uyt en in dat Kamertje. Soo gebeurden het nu dat 'er eene van ons in der nacht wacker was/ en sagh dat 'er soo veel volcks uyt en in-liep in dit voorsz. Kamertje / de eene met een stock / de ander met een houwer/ &c. en hoorende het stael soo tegen malkanderen klincken/ en haer tegen malkanderen binnen 's monts praetende / op dat wy niet wacker souden worden / en zy alsoo te beter haer Personagie mochten speelen in ons te vermoorden. Dit/ segge ick/ een van de onse gewaer wordende / stiet ons met verbaestheydt aen. Waer over wy voort in aller haest op stonden/ om ons te verweeren soo veel als 't mogelick was / en sochten eenige stocken en steenen / en ginghen buyten deur / en daer braecken wy de Leuningh/ die voor de deur stondt / aen stucken/ ende settense voor de leus weer vast. Zy nu merckende dat wy 't gewaer wierden / en siende dat wy voor de deur gingen kuijeren / wesen ons waerom dat wy niet en sliepen / en wilden dat wy slapen souden gaen / en zy vroegen ons of wy geen Toback wilden drincken? Maer wy swegen al stil / en hielden vast een waeckende oogh in 't zeyl / denckende alle oogenblick dat 'et ons soude kosten. Wy baden dierhalven Godt Almachtigh / dat hy in zijne Goddelicke beschermínghe t'onswaerts wilde continueren / ende ons doch voor dese Barbarische Menschen bewaren/ dat wy in hare wreede handen niet en mochten komen te vallen. Hier op hebben wy ghesvvooren malkanderen hou en ghetrou te zijn totter doodt toe; en alsoo hebben wy de nacht voort doorgebracht met waecken en bidden; want het was omtrent middernacht toen dit werck soude aen-gegaen hebben / vermoedende dattet door-steeken werck was van d'Opper-hooft van Tamswa; soo dat wy niet en wisten hoe wy onse saecken best souden aenleggen / want wy en hadden geen behaghen langher in dit Dorp te blijven; en dochten by ons selven / is 't haer nu hier in mislucht / zy mochten 't op een ander tijdt op een ander voegh

wenden. Wy hebben derhalven met onse acht Persoonen haer onse hielen laten sien / ende zijn 's morgens vroegh na Tamswa gegaen. Dit voorsz. Dorp / 't welck wy verlieten / wierdt by haer genoemt Gouttou; maer wy mochten het de naem wel geven van Verraders-Dorp, want zy sochten ons aldaer te verraden. Op Tamswa komende / dorsten wy ons aen den Opper-hooft niet vertoonen / maer hielden ons verborghen; want wy dochten dat 'et door zijn in-geven geschiet was; doch eyndelijck schepten wy wederom moedt / en zijn by den Opper-hooft zijn huys gekomen / die wy saghen dat ons te ghemoedt quam rijden te Paerde / en deden onse beklagh aen hem / die ondertusschen met het Paert stil stondt / om ons gehoor te geven; ende wy wesen hem met duym en vingers dat zy ons / als wy sliepen / doodt wilden slaen. Hy wees ons daer op / dat wy niet een van zijn Dienaers nae zijn huys souden gaen / ende hy liet ons wederom brenghen in het selfde Huysjen daer wy van te vooren in geslapen hadden / dat seer wel nae onse sin was; want daer waren wy in rust en vrede. Dese Opper-hooft nu wederom t'huys gekomen zijnde / liet hy ons voor hem ontbieden. Ende wy wesen hem nu te degen hoe dat zy ons wilden slaen; daer hy / soo 't scheen / seer toornigh om wierdt / en belaste dat 'er twee van zijn Dienaren heen souden gaen met Touwen / om d'Opper-hooft van het voorsz. Dorp te halen / 't geen oock datelijck gheschiede / want hy hadde schrickelijcke dwangh over zijn volck / en zy deden oock scharp recht meest alle dagen.

Dese nu van het Dorp hier ghekomen zijnde / wesen zy ons of wy haer wel kenden? Wy seyden Jae / ende wesen dat zy geen vaert en hadden; want dese Lieden / die zy hier brochten / waren oude Persoonen; soo dat de rechte noyt te voorschijn quamen / want daer warender onder dese die wy seer wel kenden / soo dat wy 't de goede Godt lieten scheyden. Voorts heeft dese onse Opper-hooft ons weer geldt gegeven als vooren. Wy wierden heel gemeen en vrypostigh in zijn Hof; want wanneer hy Recht dede / en dat 'er veel volck in 't Hof liep om te kijcken / soo gaven zy ons een Rottingh in de handt / ende wesen dat wyze slaen en wegh jagen souden. Voort hebben wy de tijdt van een Maent alhier door-ghebracht. Als wanneer wy verstonden dat het Jonck / dat d'Opper-hooft liet maecken / niet nae Tywan soude

gaen /

gaen/ soo dat wy met malkanderen opstemden een Vaertuygh by nacht te nemen/ om over te steecken nae Tywan, alsoo wy gisten dat wy met een goe windt in twee etmalen daer souden komen; by aldien dat 'er een goet Vaer-tuygh op strandt vaerdigh lagh/ wel voorsien van lijftocht/ met Mast en Zeyl/ omtrent een halve mijl van Tamswa, soo dat wy met der Sonnen ondergangh upt de Stadt ghegaen zijn nae dit voorsz. Vaertuygh/ om haer dat af te nemen die in 't Vaertuygh waren/ alsoo daer vijf of ses Mannen in waren. Daer by komende/ wierden zy ons gewaer/ want wy hadden daer by daegh al eens by geweest/ soo dat zy de vonck in de neus kregen/ en daer op zijn zy van de wal afgesteecken/ soo dattet ons mis-luckte/ en boven dien was de nacht op handen; derhalven zijn wy genootsaeckt geworden ongetroost wederom nae de Stadt te keeren. Die nu van de Stadt ons 's avondts missende/ 't geen zy ongewoon waren/ soo zijn zy om ons heel verlegen geweest/ niet wetende wat het beduyde dat de Hollanders wegh waren. Daer op hebben zy door de gantsche Stadt met Kaerssen en Lantaernen nae ons laten soecken/ alsoo zy meynden dat zy ons al quijt waren. Toen wy nu in de Stadt quamen/ soo sagen wy dat 'er sulck een rumoer was/ ende merckende dat het om ons was/ want de Poort stondt noch open/ soo zijn wy al sluppende na huys ghegaen; dicht nu by huys komende/ sagen wy den Opper-hooft selve/ nevens vijf a ses Dienaren/ met groote Lantaernen staen/ en met Houwers op zijde/ daer hy selfs oock mede ghewapent stondt/ in een slecht habijt/ met een Tullebandt om zijn Hooft/ soo dat wy hem dicht op het lijf waren eer wy 't wisten; want wy hem/ al soo 't avondt was/ niet en kenden. Doch hy ons siende/ vroegh hy ons waer wy van daen quamen? Wy wesen dat wy op strandt hadden sien speelen/ gelijck men in Hollandt op d'Academie speelt/ en dat wy daer op in slaep gevallen waren. Zy en geloofden ons niet; maer zy sagen wel dat de saecke anders geschapen was/ en wy zijn voort in ons voorsz. huys gaen ligghen slapen; Ja in de na-nacht quamender noch van zijne Dienaers by ons/ die met Lantaernen en bloote Houwers nae ons ghesocht hadden/ ende wesen ons dat zy in 't water gheloopen hadden/ alsoo 't heel doncker nacht was/ deshalven wy haer uytlachten. Voorts hebben wy de nacht/ al slapende/ gherustelijck door-

door-gebracht. 's Morgens wilden wy/ als vooren / geldt ha-
len om kost te koopen; maer hy en gaf ons niet meer als voor-
maels te eeten / ende wees ons dat wy haest souden eeten / ende
seyde dat wy nae een grooten Koninck souden varen / dat hy
ons nae Tywan soude stueren; want aldaer laghen ses a seven
Joncken/ soo hy seyde / die nae de plaets toe souden daer dese
Koninck woonde / daer wy seer om verblijdt waren. Daer op
zijn wy 's middaghs te scheep gegaen. Dese Opper-hooft heeft
ons op de reyse wel voorsien van eeten / van Rijs en Vis / ende
wees ons dat wy drie a vier etmalen onder weghen souden zijn;
en alsoo zijn wy van Tamswa gescheyden / nae dat wy daer een
Maent en drie a vier dagen in alles geweest waren. Dese Stad/
daer wy nae toe-voeren/ wierde ghenoemt Aimoy. Eer wy daer
quamen hadden wy drie etmalen gezeylt. Tot Aimoy komende/
verstonden wy dat de Koningh boven in 't Landt vertrocken
was / alsoo hy sterck oorloghde teghen den Tarter, soo dat wy
's anderen daeghs met dese voorsz. Jonck nae den Koninck op-
voeren / alwaer wy veele Steden en Dorpen passeerden. Om-
trent elf a twaelf mijlen nu gezeylt hebbende / begon de Rivier/
daer wy door voeren/ allenghskens te naeuwen/ en op te drogen/
soo dat zy 't ten Ancker smeeten / ende wy in dit voorsz. Jonck
's nachts bleven liggen. Terwijl dat wy hier lagen / sagen wy
veel doode menschen voorby onse Jonck heen drijven. 's Ande-
ren daeghs quamender kleyne Prautjes ons aen boort om ons te
halen / ende wy zijn in een Praeu gegaen. De Schipper voer
selfs met een andere Praeu. Alhier liep een schrickelicke stroom
de Rivier af / ende wy sagen veele Steden en Dorpen die verde-
strueert waren / en oock veele doode menschen en oock veel doots-
hoofden drijven; jae veele kleyne kinderen van een Maendt
oudt / dat seer deerlick was om te sien / en als dat water geval-
len was / lagen de dooden op het Veldt/ die een geweldige stanck
veroorsaeckten. Wy saghen in dit Landt veel wonderlicke din-
gen / welcke / om kortheydt des tijdts / te langh souden vallen
om te verhalen. Dit Landt was heel verdestrueert; jae so daer
noch eenige huysen stonden / die braecken zy selver af / en maeck-
ten daer brandt-hout af. Wy sagen veel Huys-ghesinnen van
boven komen / waer uyt wy presumeerden dat 'er veel volck van
den Tarter doot-geslagen was. Nae de middagh sagen wy een
braef

braef Jonck liggen. Zy wesen ons dat daer de Koninck in was/ soo dat Wy nae de middagh quamen daer den Koninck was; en Wy gisten dat Wy omtrent veertien a vijftien mijlen de Rivie-re op-gevaren waren. Voor den Koninck komende/ vroegh hy of Wy geen Soldaten waren? Wy seyden: Neen. En of Wy met geen Geweer konden omgaen? Wy wesen dat Wy verstant hadden aen touwen te trecken/ en seyden voorders dat Wy Ma-troosen waren. Daer waren Portugeesen by den Koninck die onsen Tolck waren; want daer was een van onse Maets die goet Portugees konde spreecken. Wy vertelden hem in 't breede hoe 't ons vergaen was/ en hoe Wy ons Schip verlooren had-den. Dese Koninck hadde oock veel Portugesen en Swarten in zijn Leger/ ende was sterck van volck te velde/ insonderheydt van Pieckeniers en Musquettiers; maer swack van Ruyters. Wy vroegen de Portugesen of de Tarter starck was? Zy seyden starck van Ruyterey/ en oock ter Wapen. Wy vroeghen wie de strijdt meest won? Zy seyden: Wy. Maer Wy sagen wel be-ter. Wy bleven daer een etmael langh/ en gingen eens in 't Le-ger kijcken hoe 't daer al toe gingh. Wy saghen veel duysenden van Menschen; maer zy laghen in vijf a ses partyen verdeelt. Wy vroeghen hoe veel mijlen den Tarter hier van daen was? Zy seyden drie mijlen het Voet-volck/ en ses mijlen de Ruyterey. En op dit haer seggen klommen Wy op een hooghte om haer te besichtigen/ ende sagen de Tarter zijn Leger; maer en konden daer niet veel van bekennen. Dese Legers laghen rondtom tus-schen een hoogh geberghte in; soo dat Wy veel uytkijcken/ en veel uytvluchten saghen op de top van den Bergh. Zy souden toen ter tijdt malkanderen slagh leveren. Soo wanneer Wy nu alhier een etmael geweest waren/ heeft de Coninck ons wederom wegh gesonden/ ende seyde tegen ons dat Wy nae Tywan souden gaen/ ende gaf ons elck een Spaensche Reael tot een welle-komst/ en zijn alsoo nae onse voorsz. Jonck toegevaren. In de Jonck komende/ hebben Wy daer noch een nacht in gheslapen. 's Morghens omtrent drie uuren voor den dagh is 'er weer een Vaertuygh aen boort ghekomen/ daer Wy in-gegaen zijn; soo dat Wy tegen de middagh op Aimoy quamen/ alwaer de Co-ninck zijn Hof houdt. In de Stadt komende/ wierden Wy op een Jonck ghebracht dat noch getimmert wierdt/ 't welck den

Coninck toe-behoorde. Zy gaven ons vijf groote Potten Rijs/ ende wesen dat Wy op de Stucken souden passen; want daer laghen vijf-en-dartigh a ses-en-dartigh Stucken op dese Jonck; maer Wy seyden dat Wy daer geen verstandt van hadden. Wy kregen yder Man ander-halve Reael van achten / om voor een Maendt kost te koopen; soo dat Wy de tijdt van drie Weecken op dese Jonck hebben door-ghebracht. Dese Coninck heeft ons vriendelijck onthaelt / en oock groote vriendtschap bewesen. Hy liet ons een pack kleeren maecken van Wit Chinees Lijnwaet; want de hembden / die Wy aen hadden / waren meest versleten. Als wanneer daer tijdinghe quam dat het Jonck nae Tamswa moste gaen / so dat Wy wederom in een Joosjes Kaase wierden gebracht. Wy nu siende dat 'er een Jonck na Tywan toe gingh/ die gaven Wy Brieven mede die zy aen onsen Opper-hooft behandigen souden / niet wetende of zy 't gedaen hebben of niet/ want Wy seer nae tijdingh waren verlanghende hoe 't noch eyndelijck met ons soude af-loopen. Wy hebben ondertusschen veel practijck aengewendt om wegh te raecken; want Wy sagen wel dat zy ons slechts praetjes wijs maeckten/ en langh op den tuyl sochten te houden; maer zy hebben al te nauwe acht op ons genomen / soo dat Wy de tijdt met ghedult mosten af wachten. 't Is gebeurt dat 'er eens een Jonck uyt Tywan van daen quam/ die tijdinge brachte dat 'er wel negen a tien-duysent Chinesen in Tywan doot-geslagen waren / waer over de Chinesen soo moeyelick wierden / dat zy haer leedt aen ons sochten te wreecken; want zy sagen ons in dese Stadt stuur en suur aen / en scholden ons altijdt uyt voor Honden / soo dat Wy 't niet wel konden verdragen; jae Wy mochten de straet niet ghebruycken of zy wierpen ons met steenen / en riepen kleyn en groot Ammokau, Ammokau. Dat is te segghen: Roo Hollandtsche Honden; jae eenige spoghen ons in 't aengesicht / en dreyghden ons te slaen / soo dat Wy 't niet langher en konden verdragen. 't Is nu ghebeurt dat 'er eens een Baeyevanger van een Chineser was die ons leelijck uyt-scholdt / en sich geliet als of hy ons slaen wilde; waer op een van onse Maets hem by de kop kreegh / en hem wat af-smeerde. Hier op vergaderden veel volcks / om desen Chineser te redden; maer Wy en wilden 't niet lijden / alsoo datter een groot rumoer in dese Stadt daer door is ontstaen; want zy
ghn-

gingen by de twee Stemmen van dese Stadt klagen / nademael dat de Koninck nae 't Leger toe was. De Chineser nu maeckte een groot misbaer / als of hy deerlick geslagen hadde gheweest / waer over onse Maet / die tegen hem gevochten hadde / by de kop gevat wierdt / ende met een tou om de hals brachten zy hem nae de twee Stemmen zijn Huys om verhoort te worden; doch wy bleven altijdt by hem om ons te verschoonen; maer onse verschoninge wierde weynigh ge-acht / om dat zy ons niet en geloofden / schoon wy al seyden dat de Chinees hem eerst geslagen / en ons voor Koo Honden uyt-gheschholden hadde / daer zy om begosten te lacchen / waer uyt wy merckten dat dese Heydensche Menschen ons sochten te verbluffen / en over ons te braveren / als uyt dit navolghende naecktelijck sal blijcken: want zy hebben hem rigereuslijck aengetast / op de straet neergeleydt / ende zijnen Broeck uyt-ghetrocken hebbende / hem alsoo tot een spiegel van alle menschen gestelt / die wel twee a drie-hondert in 't getal rontom ons lijf stonden. Dit gedaen hebbende / gingen zy soo op zijn handen en voeten staen / (want hy lagh op zijn buyck neer) en sloeghen hem alsoo op zijn bloote billen met een span-riem / ofte met een halve Bamboes / die door-gespouwen was / welckers kant soo scherp was als een mes / en het was omtrent een handbreet / en vijf voeten langh / 't welck wy met verbitterde ooghen aen-sagen; doch te veel Honden is der Hasen doodt. Toen hy nu omtrent twintigh slagen wegh hadde / soo sagen wy dat op yeder slagh het gheronnen bloedt sich openbaerde / ende dat 'et langhs zijne billen neer-liep; want zy sloegen de eene Bamboes aen stucken / ende lieten voort een ander halen / alsoo zy ons wat goet-gunstigh waren. Hier op zijn wy toe-geschooten / en hebben hem op-gheholpen / ende wilden hem de tou van zijn hals doen. Toen zijn zy op ons toe-gheloopen met geroep en ghetier / en riepen alle te ghelijck / Pa, pa. Dat is: Sla, sla, soo wel kleyn als groot / en al die daer om stonden / voorsien met stocken en steenen / soo dat wy de wijck namen nae ons voorschreven Joosjes Kaase toe / ende daer quam een van de twee Stemmen zijn Dienaers / die riep over-luydt dat zy ons met vreden souden laten / soo dat wy haer met steenen meer sonder gequetst hebben dan zy ons / doch daer was een van onse Maets die een gat in 't hooft hadde. Voorts is onse andere Macker weder by ons ge-

 komen;

komen / maer klaeghde seer over zijn billen. Daer quamen eenige Chinesen by ons die Malayts konden / die seyden dat wy de Chinesen niet slaen mosten / ende zy seyden datter soo veel Chinesen in Tywan doodt-gheslaghen waren / ende dat de Coninck ons oock soude doodt-slaen. Wy seyden / dat is geen noot / wy konden maer een doodt sterven / en seyden dat zy ons liever datelijck souden doodt-slaen / dan dat wy hier langher wilden blijven; want waer wy oock gingen / riepen zy ons altijdt achter nae / Roo Honden, Roo Honden; 't welck wy niet langher wilden lijden / want Wy redelijcke Menschen en geen Honden zijn; maer Wy mosten de tijdt vast soo door-brenghen / dan in droefheydt / dan in blijdtschap / want Wy en kregen noopt geen tijdinge van onse Brieven uyt Tywan, waer uyt Wy presumeerden dat onse Brieven noopt bestelt en wierden. De Coninck is ondertusschen wederom uyt het Leger gekomen / en verstaen hebbende dat 'er een van onse Maets soo slagen gekregen hadde / is hy / volgens zijn seggen / daer niet over te vreden gheweest. Wy hebben dierhalven een Brief laten schrijven van een Chinees die wat Duytsch konde / en ons toe-gedanigh was / ende daer in laten verhalen / dat Wy Vrouwen op Batavia hadden; en so 't hem beliefde / dat hy ons na Tywan ofte Batavia wilde sturen: ende desen Brief hebben Wy hem selfs behandight. Hy seyde daer op / dattet in Tywan niet goet en was / ende dat Wy nae Batavia toe souden gaen / daer Wy niet weynigh over verblijdt waren; want daer laghen drie a vier groote Joncken die na Batavia souden gaen. Maer dese Joncken en souden niet eer Januarij nae Batavia gaen / soo zy seyden; soo dat wy de tijdt met gedult mosten verbeyden / die Wy deur-brachten in eenige Portugesen nu en dan te besoecken / die in dese Stadt op des Coninghs Hof pasten; dewelcke nu seven a acht dagen alhier geweest zijnde / wederom na 't Leger vertrock / om desen slagh te volbrengen / soo dat Wy alle dagen by de Chinesen / die wat Duytsch konden / om een praetje ginghen / ofte by dese Portugeesen; want dese Portugeesen woonden op haer selven / dicht by het Hof des Conincks; Jae zy hadden hare Vrouwen ende Kinderen by haer. Dese vertelden ons hoe zy daer ghekomen waren. Zy bewesen ons groote vriendtschap / want zy sagen wel dat zy selfs niet veel ge-acht en wierden by de Chinesen; want de Chinesen schol-

scholden haer voor Swarte Honden uyt. 't Gebeurde nu op een seeckere tijdt datter veele troepen volcks hier en daer stondt/ en hare hoofden t'samen staecken/ en heel vriendelijck tegen malkanderen spraecken/ selfs in onse teghenwoordigheydt/ 't geen ons ongheiwoon was; want Wy konden nu al eenige woorden verstaen/ soo dat Wy wel merckten dat de Coninck gheslaghen was.

Doch om het recht bescheyt te weten/ ginghen Wy by dese Portugesen/ die ons oprechte oplossinghe van alles deden. Zy seyden dan datter wel drie-duysendt Man doodt-gheslagen/ en twaelf-duysent gevangen en over-geloopen waren. Ja zy souden haer eygen Coninck by den Tarter gebracht hebben hadt hy 't niet te paerde ontvlucht by een ander troep volcks die hem te hulpe quamen/ soo dat zijn gantsche Leger verslaghen wierdt; want hy heeft datelijck om ander Volck ghestuurt uyt alle Steden en Dorpen/ om noch een slagh te hasardeeren/ om dat zy niet seggen souden/ onsen Coninck heeft een Schijtert geweest/ en hy heeft niet ghedorven/ ende dan wil hyse soo slaen dat hy daer selve blijft. Maer zijn Capiteyn begaf hem selver eerst/ ende hy swoer/ soo wie hem begaf/ dat hy dien datelijck de Kop soude laten af-slaen. Dese Coninck is een Man op het beste van zijn daghen/ is heel blanck van Tronije/ ende heeft een kloeck hart in 't lijf/ ende is heel goedt-aerdigh. Maer als dese Chinesen eens komen te verliesen/ soo beelden zy haer selven in dat zy daer nae altijdt verliesen sullen. Wy saghen oock veel Volcks in dese Stadt komen met Bedden en Bulsters/ ende met alderhande Bagagie/ die zy in het vluchten van boven herwaerts brachten; jae oock veel ghequetsten/ welckers Neusen/ Ooren en Handen af-ghekapt waren.

Dese Stadt Aimoy is gheleghen op een groot Eylandt. Zy seggen dat den Tarter daer niet kan komen; want hy en heeft gheen Vaertuygh/ maer hy gaet al Landtwaerts in/ soo dat hy gheen thien mijlen van dese Stadt is.

Dese Coninck reedt sterck ter Zee; soo datter veele Joncken uyt Tywan af en aen varen; jae daer gaen oock alle Jaeren Joncken nae Batavia toe/ nae Minielis, nae Japon, Makou, Sampan, Cambodia. Daer lagh toen een groot Jonck dat nae Cambodia toe soude gaen/ ende daer wierden oock alle dagen Joncken

ken getimmert; so dat zy sterck ter Zee Equiperen; want daer lagen wel by honderden van Joncken. Dese plaets is oock vry Volck-rijck. Wy hebben onse tijdt alhier tot in November door-ghebracht. Toen begost het redelijck kout te worden / soo dat wy daer op een brief schreven / daer in verhaelt wierdt dat wy groote koude leeden / ende als den Heer geliefde dat hy ons elck een Rock wilde stueren / dat wy niet ghewendt en waren soo kout te loopen. Maer hy seyde datter noch gheen Rocken waren / ende dat zy de Joncken uyt Japon waren verwachtende / ende als de Joncken uyt Japon quamen / dan souden wy elck een Rock krijgen.

Op den 14. November zijn de Joncken uyt Japon gekomen.

Op den 16. dito hebben wy elck een Rock gekregen / die ons wel te pas quam.

Op den 18. dito hebben wy een Brief wederom nae Tywan geschreven / op hoope datse onsen Opper-hooft wederom behandight soude worden.

Op den 28. dito hebben wy wederom een Brief aen den Koninck gheschreven / ende hebben hem een Schip geconterfeyt op pampier / dat wy hem vereerden / dat hem seer aengenaem was. Ende wy bedanckten den Coninck dat hy ons tot noch toe de kost ghegeven hadde; want wy hadden dartigh pondt Rijs in twee dagen / en elck Man kreegh vijftien Pitjes daeghs / waer van twaelf een dubbeltje maecken / daer wy toe-spijs voor koopen souden. Wy versochten oock of den Coninck ons geliefde op het Jonck te setten dat nae Batavia gaen soude / want wy waren liever te scheep dan te landt. Wy kreghen tot antwoordt: Dat wy wel t'scheep mochten gaen; maer het Jonck soude eerst over een Maent zeyl gaen / soo dat wy met gedult aen landt bleven.

Op den 6. December is de Coninck wederom nae zijn Leger vertrocken / om dat te degen in ordre te stellen.

Den 12. dito heeft den Coninck zijn Leger van twintigh duysendt man om laegh gestuurt / ende zijn vertrocken nae de Stadt / Tamswa ghenoemt; want zy seyden dat de Tarter zijn Leger in een halve Maen landtwaerts in komt slaen / gelijck of hy haer met schrickelick veel Voet-volck en Ruytery van de wal af-stooten wilde.

Op den 17. dito is den Coninck weder om laegh gekomen in dese

dese Stadt Aymoy, want de meeste part van zijn Soldaten bennen na den Tartar over-gelopen/ jae eenigen hebben haer eygen Landt verraden/ alsoo zy klaeghden dat zy grooten honger leden.

Op den 22. dito hebben wy verstaen dat den Tarter wederom landtwaerts in-getrocken was van Tamswa nae den Oppersten Coningh van China/ om te Oorlogen; want hy hadde den Coninck van Aimoy al zijn volck verslagen.

Op den 27. zijnder vier van ons nae boort gegaen na 't Jonck van Batavia toe/ met hare Matjes om op te slapen/ ende om te sien wat de Schipper segghen sou; wy sagen dat hy zijn meeste ladingh vast in hadde/ ende nu zeyl-ree lagh/ maer zy aen boort komende/ gaf de Schipper haer geen goet bescheyt; maer seyde dat hy over twintigh dagen eerst zeyl sou gaen/ want hy konde goet Malays praten; maer wy sagen wel beter/ en zijn voort de geheele dagh aen boort gebleven; maer de Schipper en was het niet nae zijn sin/ en seyde dat wy weer nae Landt souden gaen/ en dat 'er mooye kleeren aen Landt voor ons ghemaeckt wierden/ en hy wist niet hoe hy ons quijt sou worden; maer wy en achtede zijn praetjes niet veel; want ons verlangen was wat anders als nae mooije kleeren. Jae hy seyde dat wy groote koude lijden souden/ en hy is tegen den avondt selver aen Landt gevaren/ en vroegh aen de twee Stemmen wat de Hollanders aen boort te doen hadden? Hier op is terstondt een van zijne Dienaers aen boort ghekomen/ en geseyt dat wy wederom na Landt souden varen/ en dat wy morghen by de twee Stemmen mosten komen/ het welcke wy oock deden.

Op den 28. dito 's morgens zijn wy by de tweede Stem gekomen/ ende hy seyde dat wy noch ses a seven dagen souden wachten/ ende dat het Jonck niet zeyl soude gaen of wy souden allegaer mee gaen; maer wy waren daer niet mee te vreden; want wy vreesden dat het Jonck ons ontsnappen soude/ ende dat hy ons wederom met praetjes sochte te paeyen. Hier op seyden wy tegen malkanderen: 't Is beter dat wy 't Hooft aenspreecken als den Naers. En alsoo lieten wy wederom een brief schrijven aen den Koninck; want wy wisten wel dat hy ons toe-ghedaen was. d'Inhoudt nu van dese Brief luyde aldus:

Wy

Wy acht Hollanders bedancken den Koninck voor alle eere en vriendtschap, die zijne Majesteyt ons betoont heeft; als wy, met lief, by onsen Opper-hooft komen, sullen wy het selvige van uwe Majesteyt getuygen, ende uwe goetheydt roemen, soo't U E. gelieft ons op zijn Jonck te setten, ofte door zijne Dienaers te laten brengen, alsoo zy de eerste Brief, dien ghy met uw eygen handt onderteyckent hebt, geen geloof en gaven, &c.

Hier op heeft hy de Brief met dagh en datum wederom onderteeckent / ende den Schipper zijn naem op gheschreven / met een expres bevel dat hy ons moste over-nemen. Wy zijn oock daer op den selfden dito met desen Brief aen boort ghevaren; maer de Schipper en was niet aen boort. Wy hebbense toen den Stuurman gegeven / die tegen ons seyde / dat Wy met ons Goet en Bagagie des anderen daeghs 's morgens vroegh aen boort souden komen.

Hier op zijn Wy den 29. dito aen dit voorschreven Jonck met ons acht Persoonen aen boort ghekomen / met een frisch en ghesont lichaem/ Godt hebbe Lof voor zijn genade.

De Schipper nu tegen de middagh aen boort komende / sagh geweldigh stuurs / en het scheen of hy daer mede niet te vreden was. Hy vroegh ons wat Wy eeten souden; want / seyde hy / ick en heb geen eeten voor u. Doch de Brief ghelesen hebbende / begost hy te lacchen / en de mondt haest te reppen.

's Anderen daeghs op den 30. dito is 'er noch al goet aen boort gekomen met ons goet / het welck Wy mee over-hielpen waer Wy mochten / ende zy gaven ons eeten nevens haer eygen volck.

Anno 1653. op den eersten Januarij hebben Wy een Ancker t'huys gehaelt.

Den 3. dito zijn wy van Aimoy af-ghedreven. 's Nachts ten drie uren zijn wy wederom ten Ancker gekomen. 's Morghens ten vijf uren waren Wy twee mijlen van Aimoy, voor een kleyn Dorp.

Op den 7. dito 's morgens ten vijf uren zijn wy met het voorschre-

schreven Jonck zeyl gegaen met een Westelicke windt en mooije koelte/ om onse reyse nae Batavia te vorderen/ gelijck als te vooren verhaelt is. Wy waren op dit Jonck over de hondert Chinesen/ soo wel Matroosen als Passagiers/ sterck. 's Middaghs kregen wy een mooije koelte uyt de Noordtlijcker handt/ soo dat wy 's abonds Tanswa passeerden.

Op den 8. dito hadden wy de windt Noordelick/ met stijve Top-zeyls-koelte/ met een betogen lucht.

Den 9. dito/ de windt zijnde als vooren/ passeerden wy de Eylanden van Makou, met een betogen lucht.

Den 10. dito/ de windt als voren/ met een heldere lucht.

Op den 12. dito hadden wy de wint uyt de Noordelicke handt/ en wy gisten dat wy de Eylandtjes/ die op de Persselles liggen tusschen Ainum, op zijde hadden. Toen hebben de Chinesers Rijs gekocht/ met veel Speck/ en Ayeren/ en Vis/ en Hoenders/ om die den Duyvel te offeren/ dat hy haer soo bewaert hadde. Tegen den abondt hebben zy de Balen met Rijs over boordt gesmeten/ en dat rondtom het Jonck/ en sloegen met houwers op de zijde van het Jonck/ en sloegen hardt op hare Trommelen/ en maeckten een yslick getier.

Den 13. dito hadden wy de windt en 't weer als vooren.

Den 14. dito de windt fariabel/ met duyster en regen-achtigh weer. Na de middagh passeerden wy de Bockhoorens, die op de Kust van Quinam liggen/ daer de Chinesers vry blijdt om waren; want zy maeckten een Schip of een Jonck met al zijn toebehooren; jae water/ vyer/ brandt-hout/ ende alles dat tot een Jonck toe-behoort dat deden zy daer in/ en hebben dat met gheschreeuw en ghetier over boordt gheset. Wy vroegen haer wat dat beduyde. Zy gaven ons tot antwoordt: Dat een groot Heer alhier eens ghestorven was/ die op zijn doodt-bedt begeert hadde/ dat wie van de Chinesers sulcken Schip ofte Jonck niet en gaf/ als daer zy in waren/ dat hy dan de soodanighe een groot onweer soude toe-sturen/ of haer Jonck door onweer laten vergaen.

Den 15. dito kregen wy een Travaet uyt den Noord-Westen/ met regen-achtigh weer. Nae de middagh was de windt weer Noordelick/ met een frissche koelte.

Den 16. dito hadden wy de windt uyt den Noordt-Oosten/

met een labber-koelte. Nae de middagh wierpen wy het Loot uyt op vier-en-dartigh vademen grof sandt-grondt. 's Avonts wierdt het heel doodt stil.

Den 17. dito 's morgens kregen wy een kleyn luchjen uyt den Noordt-Oostelijcker handt. Tegen de middagh wierdt het heel stil/ soo dat wy luttel voort-geraeckt waren.

Den 18. dito 's morgens kreghen wy een kleyne koelte uyt de Noordelijcker handt/ tegen den avondt weer doodt stil.

Den 19. dito met der Sonnen op-gangh kregen wy een mooije koelte uyt de Noordelijcker handt/ en 's Middaghs saghen wy Poelekandoor, West Noordt-West van ons omtrent acht mijlen/ de windt als vooren. 's Avondts de windt Noordt-Oost/ met een mooije koelte.

Op den 30. dito zijn wy eyndelijck met ons acht ghemelde Persoonen wederom behouden op Batavia ghearriveert. Godt lovende en danckende dat hy gebenedijt ons soo wonderbaerlijck hadde verlost uyt de wreede handen van die Barbarische menschen. Kort daer aen zijn wy voor den Generael verscheenen/ aen wien wy d'avonturen onser Voyagie in 't breede hebben vertelt/ dewelcke tot een amende en recompense van onse swarigheydt en elenden/ die wy onderwegen hadden uytgestaen/ nae de leverantie van het Journael/ ons met een drie Maenden gagie vereert heeft.

E Y N D E.

